

राज्यातील शहरी भागातील स्थानिक
स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रातील मुळ व
विस्तारीत भागाचे नगर भुमापन
करण्यासाठी पथदर्शी स्वरूपात NAKSHA
कार्यक्रम राबविण्यास मान्यता देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महसूल व वन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक : राभूअ-२०२४/प्र.क्र.४७८/ल-१.

पहिला मजला, मुख्य इमारत, मंत्रालय,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ३० एप्रिल २०२५.

संदर्भ : भूमि संसाधन विभाग, ग्रामीण विकास मंत्रालय, भारत सरकार यांचे पत्र
क्र. File No. २१०१४/०४/२०२४-LRD (e-३०१३९३२), दि. २५.०९.२०२४,
दि. २८.०९.२०२४, दि. ०३.१०.२०२४, दि. २८.१०.२०२४, दि. ०१.११.२०२४ व
दि. १३.११.२०२४.

प्रस्तावना :-

महाराष्ट्रातील एकूण लोकसंख्येपैकी सुमारे ४८ टक्के लोकसंख्या शहरी भागात राहते. शहरी भागातील वाढती लोकसंख्या, विकासाचे विविध कार्यक्रम आणि त्यामुळे होणारे भौगोलिक बदल, यामुळे जमीन हस्तांतरणाची प्रक्रिया जलद होत आहे. त्यामुळे स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या मूळ आणि विस्तारीत भागातील भूमि अभिलेख आणि विविध विकासासाठी उपयुक्त नकाशे अद्ययावत करणे अत्यंत आवश्यक आहे. याशिवाय, मिळकतीच्या कायदेशीर धारक हक्कांचे भूमि अभिलेख तयार करणेही आवश्यक आहे. शहरी जीवनाशी संबंधित दैनंदिन समस्या, जसे की वाहतूक, घरांची समस्या, पाणीपुरवठा, घनकचरा व्यवस्थापन इत्यादी वाढत आहेत. या सर्व समस्यांचा निवारण आधुनिक तंत्रज्ञान, विशेषतः Geographic Information System (GIS) च्या माध्यमातून करणे आवश्यक झाले आहे.

शहरी भागातील स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या नगर रचना विभागाच्या नकाशांची तसेच भूमि अभिलेख विभागाच्या नकाशांची एकसूत्रता असणे अत्यंत महत्त्वाचे आहे. शहरी भागातील बांधकाम परवाने योग्य पद्धतीने हाताळणे आणि मिळकत कराची योग्य आकारणी करण्यासाठी ड्रोन सर्व्हे (Drone Survey) सारख्या आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर करून जागेचा अचूक आणि भूसंदर्भीय (Geo-Referenced) नकाशा तयार करणे आवश्यक आहे. यासाठी केंद्र शासनाच्या ग्रामीण विकास मंत्रालयाच्या भूमि संसाधन विभागाकडून डिजिटल इंडिया लँड रेकॉर्ड्स मॉडर्नायझेशन प्रोग्राम (DILRMP) अंतर्गत भारतीय सर्वेक्षण संस्थेच्या मदतीने (तांत्रिक तज्ञ) देशातील सुमारे १०० शहरांमध्ये भूमि अभिलेख तयार करण्यासाठी "National Geospatial Knowledge Based Land

Survey of Urban Habitations" (NAKSHA) हा कार्यक्रम एक वर्षाच्या प्रायोगिक तत्वावर राबविला जाणार आहे. सदर "National Geospatial Knowledge Based Land Survey of Urban Habitations" (NAKSHA) हा कार्यक्रम राज्यातील स्थानिक स्वराज संस्थांच्या क्षेत्रात राबविण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :-

केंद्र शासन पुरस्कृत असलेल्या Digital India Land Records Modernization Programme अंतर्गत नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था क्षेत्रातील मुळ व विस्तारीत क्षेत्रामधील जमिनींचे GIS आधारीत सर्वेक्षण व भूमापन करणेबाबत "National Geospatial Knowledge Based Land Survey of Urban Habitations" NAKSHA हा कार्यक्रम सोबतच्या परिशिष्टामध्ये नमूद १० स्थानिक स्वराज संस्थांच्या क्षेत्रात एक वर्षाच्या प्रायोगिक तत्वावर पथदर्शी स्वरूपात राबविण्यास याद्वारे मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. कार्यक्रमाचे उद्दीष्टे व कार्यक्षेत्र :-

१. सर्व मालमत्तांचे GIS प्रणालीवर आधारित सर्वेक्षण, रेखांकन आणि मूल्यांकन करणे.
२. शहरी नियोजनासाठी आवश्यक बेस मॅप तयार करून स्थानिक स्वराज संस्थांना उपलब्ध करून देणे.
३. प्रत्येक मिळकतीचा नकाशा तयार करणे, तसेच बहुमजली इमारतींतील प्रत्येक स्वतंत्र भागाचा अधिकार अभिलेख तयार करणे.
४. प्रत्येक घर, रस्ता, गल्ली, जलसंस्था (जसे की नदी, नाला इत्यादी) आणि सरकारी मिळकतींचे GIS आधारीत नकाशे तयार करून त्यांना अंतिम नगर भूमापन क्रमांक देणे.
५. महाराष्ट्र जमिन महसूल अधिनियम, १९६६ आणि नगर भूमापन नियम पुस्तिकेच्या तरतुदीनुसार स्थानिक स्वराज संस्थेतील प्रत्येक मिळकतीची मिळकत पत्रिका तयार करून सनद तयार करणे आणि वाटप करणे.
६. GIS प्रणालीवर आधारित मालमत्ता कर नोंदवही (Property Tax Register) अद्ययावत करणे.
७. शासनाच्या व स्थानिक स्वराज संस्थांच्या मालकीच्या मिळकतींचे रजिस्टर अद्ययावत करणे.
८. नागरिकांना GIS आधारीत धारक हक्काचा भूमि अभिलेख देऊन त्यांचे आर्थिक सक्षमीकरण करणे.

ब. कार्यक्रमाचे स्थानिक स्वराज्य संस्थांसाठी फायदे :-

१. GIS नकाशा कोणत्याही नियोजन प्राधिकरणास (नगरपंचायत, महानगरपालिका व इतर प्राधिकरणे) यांना उपलब्ध होईल, ज्याचा वापर शहरी नियोजनामध्ये (Urban Planning) विकास आराखडा तयार करण्यासाठी होईल.
२. स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या एकूण क्षेत्राचे GIS आधारीत ३-D नकाशे उपलब्ध झाल्याने आपत्ती व्यवस्थापन करणे सुलभ व कार्यक्षम होईल.

३. नगरपंचायत, नगरपरिषद व महानगरपालिका क्षेत्रातील कर आकारणी, बांधकाम परवानगी, पाणी पुरवठा, अतिक्रमण निर्मुलन व इतर शहर नियोजन कार्यासाठी GIS आधारीत ३-D नकाशे उपलब्ध होतील.
४. मिळकतीचे GIS आधारीत सर्वेक्षण व भूमापन नोंदी करून शहराचा एकात्मिक नकाशा तयार झाल्याने शहराचा विकास आराखडा तयार करणे सोयीचे होईल.
५. GIS आधारित एकात्मिक नकाशांचा वापर केल्याने विविध विकास कार्यांमध्ये सुसूत्रता येऊन विकासाचा वेग वाढेल आणि खर्च कमी होईल.
६. मिळकतींना बाजारपेठेत तरलता मिळाल्याने स्थानिक स्वराज संस्थांची आर्थिक पत उंचावेल.
७. मिळकतींना बाजारपेठेत तरलता प्राप्त झाल्यामुळे राज्याच्या GDP मध्ये लक्षणीय वाढ होईल.
८. शासनाच्या तसेच स्थानिक स्वराज संस्थेच्या मालकीच्या मिळकतींचे संरक्षण होईल.
९. शहरी भागात समाविष्ट क्षेत्रातील शासकीय मिळकती, रस्ते, खुल्या जागा आणि विविध जलसंस्थांच्या सीमा निश्चित होऊन अतिक्रमण रोखता येईल.
१०. मिळकतीवर आकारल्या जाणाऱ्या कराचे मूल्यांकन अधिक कार्यक्षम आणि प्रभावी पद्धतीने होईल.
११. GIS आधारीत नकाशे व मिळकत पत्रिका तयार झाल्याने राज्याचा Ease of Doing Business निर्देशांक उंचावेल.

क. स्थानिक स्वराज्य संस्था क्षेत्रातील नागरिकांना होणारा फायदा :-

१. धारक अधिकार अभिलेखाचे GIS आधारीत नकाशे व मिळकत पत्रिका (Property Card) तयार होतील.
  २. मिळकतीचा नकाशा तयार होऊन त्यांचे क्षेत्र व अक्षांश- रेखांश सहित सीमा निश्चित होतील.
  ३. नागरिकांच्या नागरी हक्कांचे संरक्षण होईल.
  ४. मिळकत पत्रिकेच्या स्वरूपात अधिकार अभिलेख तयार झाल्यामुळे मिळकतीवर कर्ज घेणेची सुविधा उपलब्ध होईल.
  ५. मिळकतीबाबतचे न्यायालयीन दावे कमी होण्यास मदत होईल.
२. सदर कार्यक्रम नगर विकास विभाग, भूमि अभिलेख विभाग व भारतीय सर्वेक्षण विभाग, डेहराडून यांच्या संयुक्त सहभागाने राबविण्यात येणार आहे. जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक भूमी अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांचे कार्यालय हे नगर विकास विभागाच्या सहाय्याने NAKSHA कार्यक्रमाबाबत Nodal Department म्हणून काम करेल. तसेच उप संचालक भूमी अभिलेख संलग्न जमाबंदी आयुक्त हे (नागरी भूमापन) Nodal Officer म्हणून सदर कार्यक्रमाचे कामकाज पहातील. त्याचप्रमाणे त्यांच्याशी समन्वय करण्यासाठी नगर विकास विभागाच्या अधिनस्त कार्यरत असलेले संचालक, नगर पालिका प्रशासन हे समन्वयक म्हणून कामकाज पहातील.

३. "National Geospatial Knowledge Based Land Survey of Urban Habitations" NAKSHA या कार्यक्रमात **मुख्यतः खालीलप्रमाणे तीन टप्पे असतील :-**
१. सोबतच्या परिशिष्टात नमूद स्थानिक स्वराज्य संस्थांच्या क्षेत्रातील मूळ आणि विस्तारित भागांचे Drone द्वारे सर्वेक्षण करून GIS आधारित ३-D नकाशे आणि मिळकत पत्रिका स्वरूपात अधिकार अभिलेख तयार करणे.
  २. GIS आधारित नकाशे आणि मिळकत पत्रिका या अभिलेखांचा आधार घेऊन, स्थानिक स्वराज्य संस्थेच्या क्षेत्रातील मिळकतीचे GIS प्रणालीवर आधारित संबंधित मिळकत कर नोंदवही अद्ययावत करणे.
  ३. संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्था आणि भूमि अभिलेख विभागाकडील उपलब्ध सर्व प्रकारच्या नकाशांचे GIS प्रणालीच्या माध्यमातून सुसूत्रीकरण करणे (Integration of all Maps) आणि GATI SHAKTI लेयर्स तयार करणे.
४. सदर कार्यक्रमाच्या प्रभावी अंमलबजावणीसाठी केंद्र शासनाच्या संदर्भीय पत्रांतील निर्देशानुसार खालीलप्रमाणे **राज्यस्तरीय सनियंत्रण समिती** (STATE LEVEL COMMITTEE- SLC) गठीत करण्यात येत आहे.

अक्र..	पदनाम	समितीतील पद
१	मुख्य सचिव	अध्यक्ष
२	अपर मुख्य सचिव (महसूल)	सदस्य
३	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग	सदस्य
४	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव (वित्त), वित्त विभाग	सदस्य
५	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव (माहिती तंत्रज्ञान), सामान्य प्रशासन विभाग	सदस्य
६	अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव (नगर विकास-२), नगर विकास विभाग	सदस्य
७	जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक भूमि अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	सदस्य
८	नोंदणी महानिरीक्षक आणि मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	सदस्य
९	संचालक, भारतीय सर्व्हेक्षण संस्था, पुणे	सदस्य
१०	संचालक, नगर रचना विभाग, पुणे	सदस्य
११	संचालक, महाराष्ट्र सुदूर संवेदन उपयोजन केंद्र (MRSAC), पुणे	सदस्य
१२	सह सचिव उप सचिव / (ल-१), महसूल व वन विभाग	सदस्य सचिव

समितीतील अ.क्र. ९, १० व ११ येथील सदस्य हे समितीमध्ये तज्ञ प्रतिनिधी म्हणून घेण्यात येत आहेत. सदर समितीच्या वर्षातून किमान ४ वेळा बैठका घेण्यात येतील.

सदर समितीची कार्यकक्षा खालीलप्रमाणे असेल.

१. NAKSHA कार्यक्रमाचे समन्वयन आणि नियंत्रण करणे.
२. आवश्यकतेनुसार बैठका आयोजित करून NAKSHA कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा आढावा घेणे.
३. NAKSHA कार्यक्रमाच्या यशस्वी अंमलबजावणीसाठी आवश्यकतेनुसार प्रशासकीय मान्यता प्रदान करणे.
४. NAKSHA कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा नियमित आढावा घेउन आवश्यक मार्गदर्शन करणे.

५. "NAtional Geospatial Knowledge Based Land Survey of Urban Habitations" NAKSHA या कार्यक्रमाच्या कार्यकारी मंडळाची रचना पुढीलप्रमाणे असेल.

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पद
१	जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक भूमि अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे	अध्यक्ष
२	विभागीय आयुक्त, पुणे	सदस्य
३	संचालक, नगर परिषद संचालनालय.	सदस्य
४	संचालक, भारतीय सर्व्हेक्षण संस्था, पुणे	सदस्य
५	संचालक, नगर रचना विभाग, पुणे	सदस्य
६	संचालक, महाराष्ट्र सुदूर संवेदन उपयोजन केंद्र (MRSAC), पुणे	सदस्य
७	उपसंचालक भूमि अभिलेख, संलग्न जमाबंदी आयुक्त (भूमापन), पुणे	सदस्य
८	उपसंचालक भूमि अभिलेख, संलग्न जमाबंदी आयुक्त (नागरी भूमापन), पुणे	सदस्य सचिव

कार्यकारी मंडळाची दर महिन्यातून किमान एकदा बैठक आयोजित करण्यात यावी.

कार्यकारी मंडळाची कार्यकक्षा पुढील प्रमाणे असेल-

१. NAKSHA कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी निश्चित केलेली उद्दिष्टे पूर्ण करणे.
२. कार्यकारी मंडळास NAKSHA कार्यक्रमाचे प्रशासकीय, आर्थिक त्याचप्रमाणे प्रशिक्षण सुविधेसाठी आवश्यक असणारे सर्व अधिकार असतील.
३. NAKSHA कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी राज्यस्तरीय कार्यक्रम व्यवस्थापन कक्ष (State Programme Management Unit -SPMU) जमाबंदी आयुक्त कार्यालयात स्थापन करणे.
४. सर्व जमा व खर्च यांचा हिशोब ठेवणे, लेखापरिक्षण अहवाल राज्यस्तरीय सनियंत्रण समिती (SLC) समोर सादर करणे.
५. NAKSHA कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीच्या अनुषंगाने प्राप्त सर्व निधी व त्या अनुषंगाने केलेले सर्व व्यवहार यावर संपूर्ण नियंत्रण ठेवणे.
६. NAKSHA कार्यक्रमाची विहित मुदतीत प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी अतिरिक्त मनुष्यबळाची आवश्यकता भासल्यास अथवा NAKSHA प्रकल्पात अंतर्भूत बाबींकरीता अन्य

कोणत्याही येणारा खर्च हा जमाबंदी आयुक्त यांच्या स्वीय प्रपंची लेखा (PLA) खात्यातून करावा.

७. जमाबंदी आयुक्त यांच्या अधिकार क्षेत्रापेक्षा जास्त रक्कम PLA खात्यातून खर्च करावयास असल्यास राज्य प्रकल्प अंमलबजावणी समितीची (Project Implementation Committee-PIC) मान्यता घ्यावी.
८. राज्यात NAKSHA कार्यक्रमाचा प्रचार, प्रसिद्धी व जाहिरातींसाठी आवश्यक ते प्रभावी संसाधने विकसित करणे.
९. सदर कार्यकारी मंडळात आवश्यकतेनुसार इतर सदस्यांचा समावेश करता येईल.
१०. तसेच मंडळाच्या विविध बैठकीस आवश्यकतेनुसार विशेष तज्ञ /अधिकारी यांना आमंत्रित करता येईल.

६. जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समिती -

अ.क्र.	पदनाम	समितीतील पद
१	जिल्हाधिकारी	अध्यक्ष
२	पोलीस अधीक्षक	सदस्य
३	आयुक्त, महानगर पालिका (संबंधित महानगरपालिका)	सदस्य
४	जिल्हा प्रशासन अधिकारी, नगर पालिका	सदस्य
५	जिल्हा अधीक्षक, भूमि अभिलेख	सदस्य सचिव
६	सहायक संचालक, नगर रचना विभाग	सदस्य
७	उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख नगर भूमापन अधिकारी /	सदस्य
८	मुख्याधिकारी, संबंधित नगरपरिषद	सदस्य
९	जिल्हा माहिती अधिकारी	सदस्य

जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समितीची बैठक महिन्यातून दोन वेळा आयोजित करावी.

जिल्हास्तरीय अंमलबजावणी समितीची कार्यक्षेत्रे -

१. जिल्ह्यात NAKSHA कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी भूमी अभिलेख विभाग व शहरी स्थानिक संस्था यामध्ये समन्वय ठेवणे.
२. NAKSHA कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणीसाठी जिल्ह्यासाठी निश्चित केलेली उद्दिष्टे पूर्ण करणे.
३. NAKSHA कार्यक्रमाच्या प्रचार, प्रसिद्धीबाबत आवश्यक कार्यवाही करणे.
४. NAKSHA प्रकल्पांतर्गत भारतीय सर्वेक्षण विभागाकडून ड्रोन फ्लाय करण्याकरीता आवश्यक त्या नियमोचीत सर्व परवानग्या देणे.
५. NAKSHA कार्यक्रमाच्या अनुषंगाने शहरी स्थानिक स्वराज संस्थाकडून आवश्यक प्रमाणित अभिलेख भूमि अभिलेख विभागास उपलब्ध करून देणे उदा. मिळकत कर नोंदवही, विविध नकाशे इत्यादी.

६. NAKSHA कार्यक्रमाच्या अंमलबाजवणीच्या वेळेस उद्भवणाऱ्या अडचणींचे निरसन करणे/ उपाय योजना करणे.
७. NAKSHA कार्यक्रमाच्या अंमलबाजवणीच्या दृष्टीने क्षमता बांधणीसाठी प्रशिक्षण वर्ग आयोजित करणे व त्यासाठी आवश्यक सुविधा उपलब्ध करून देणे.
८. शहरी स्थानिक संस्था यांच्याकडून आवश्यक माहिती उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधित मुख्याधिकारी यांची राहिल.

७. राज्यस्तरीय कार्यक्रम व्यवस्थापन कक्ष (State Programme Management Unit –SPMU):

"National Geospatial Knowledge Based Land Survey of Urban Habitations" NAKSHA या कार्यक्रमाची अंमलबजावणी करण्यासाठी जमाबंदी आयुक्त कार्यालय, पुणे येथे खालीलप्रमाणे राज्यस्तरीय कार्यक्रम अंमलबजावणी (SPMU) कक्ष हा स्थापन करण्यात यावा. सदर SPMU हा जमाबंदी आयुक्त, पुणे यांचे संपूर्ण नियंत्रणात राहिल. सदर SPMU मध्ये संदर्भीय पत्रातील निर्देशानुसार ८ तांत्रिक मनुष्यबळ समाविष्ट करण्यात येत आहेत.

Sr. No.	Manpower	Rate per Month (Rs.)	Remarks
1	State Programme Management Unit manpower (SPMU) (Large State) Tentative Composition - 08 Nos. Project Manager - 1 Expert (Land Administration) - 2 Manager (Geospatial Technology) -2 Programmer (MIS & GIS Developer) - 1 GIS Technical Expert - 2	9,65,000-/-	Per Month
2	Office establishment	8,00,000-/-	One time

८. निधीची उपलब्धता -

सदर पथदर्शी कार्यक्रम केंद्र पुरस्कृत असल्याने यासाठी केंद्राकडून निधी प्राप्त होईल. या निधीचे वितरण PFMS (Public Financial Management System) द्वारे करणे अपेक्षित आहे. NAKSHA कार्यक्रम हा DILRMP (Digital India Land Records Modernization Programme) चा भाग असल्याने, जमाबंदी आयुक्त कार्यालयाने DILRMP अंतर्गत उपलब्ध असलेल्या अखर्चित निधीमधून केंद्र शासनाच्या सूचनेनुसार Inter Component Transfer (ICT) द्वारे या प्रकल्पासाठी आवश्यक निधी उपलब्ध करून घ्यावा.

९. तांत्रिक मनुष्यबळ -

NAKSHA हा कार्यक्रम तांत्रिक स्वरूपाचा असून यामध्ये अत्याधुनिक Drone Survey Technology चा वापर करून संबंधित स्थानिक स्वराज्य संस्थांतर्गत असलेल्या सर्व प्रकारच्या मिळकतीचे High Resolution Geo-Referenced Drone Images ची निर्मिती होणार आहे.

यामध्ये राष्ट्रीय / आंतरराष्ट्रीय दर्जाचे Standards वापरून GIS प्रणालीवर आधारीत Integrated Software चा वापर केला जाणार आहे. यामध्ये भूमि अभिलेख विभागाकडे उपलब्ध असलेला/नव्याने तयार होणारा जमिनीबाबतचा अभिलेख हा सर्वात मुलभूत data म्हणून वापरला जाणार आहे. सदर मुलभूत Data वर शहरी स्थानिक स्वराज संस्थेचे विकासोपयोगी अन्य सर्व Data Layer Format मध्ये Integrated Software मध्ये वापरला जाईल. यामुळे सर्व शहरी स्थानिक स्वराज संस्थांसाठी आंतर विभागीय विकासोपयोगी माहितीची देवाण घेवाण करणे, नियोजन करणे, नियंत्रित करणे, कार्यक्रमाचे मुल्यांकन करणे तसेच नागरिकांना Online सेवा उपलब्ध करणे सोयीचे होणार आहे.

NAKSHA कार्यक्रमांतर्गत GIS प्रणालीवर आधारीत Integrated Software ची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी व मुदतीत पुर्ण करण्याकरीता नियंत्रणासाठी NAKSHA/GIS कक्ष स्थापन करण्यास मान्यता देण्यात येत आहे. ज्या स्थानिक स्वराज संस्थेच्या कार्यक्षेत्रातील नगर भूमापन करण्यात येणार आहे त्या क्षेत्रातील ग्राऊंड ट्रुथिंग व चौकशीचे काम संबंधित उप अधीक्षक, भूमि अभिलेख / नगर भूमापन अधिकारी आणि त्यांच्या अधिनस्त कर्मचारी, खाजगी संस्था यांच्या मदतीने पुर्ण करतील.

संबंधित अधिकारी/कर्मचारी यांच्या सहाय्यासाठी आवश्यकतेनुसार कर्मचारी स्थानिक स्वराज्य संस्थेने उपलब्ध करून द्यावेत. सदरचा NAKSHA/GIS कक्ष संबंधित स्थानिक संस्थेच्या कार्यालयात कार्यरत असेल व अधिकारी हे संबंधित आयुक्त/मुख्याधिकारी यांच्या समन्वयाने काम करतील.

१०. सदर NAKSHA कार्यक्रम संपूर्ण राज्यात प्रभावीपणे राबविण्याबाबत सविस्तर मार्गदर्शक सूचना जमाबंदी आयुक्त कार्यालय, पुणे यांच्यामार्फत स्वतंत्रपणे निर्गमित करण्यात येतील.

११. संबंधित नगरपरिषद क्षेत्रातील मुळ व विस्तारीत भागातील NAKSHA प्रकल्पांतर्गत नगर भूमापन करण्यासाठी महाराष्ट्र जमीन महसूल अधिनियम, १९६६ अन्वये अनुक्रमे कलम १२६ व कलम १२२ अन्वये महसूल विभागाकडून स्वतंत्रपणे अधिसूचना निर्गमित करण्यात येईल.

१२. सद्यस्थितीत परिशिष्ट-१ मधील स्थानिक स्वराज्य संस्थांमध्ये राबवावयाच्या पथदर्शी प्रकल्पासंदर्भात या शासन निर्णयाप्रमाणे कार्यवाही करावी. परंतु, पुढे केंद्रशासनाच्या निर्देशानुसार राज्यातील सर्वच शहरी स्थानिक स्वराज संस्थांमध्ये NAKSHA कार्यक्रम राबविण्याचा निर्णय झाल्यास सदर शासन निर्णय कायम राहील.

१३. सदर शासन निर्णय नगरविकास विभागाने अनौ. संदर्भ क्र. ०८/नवि-१३, दि.०२.०४.२०२५ अन्वये दर्शविलेल्या सहमतीस अनुसरून निर्गमित करण्यात येत आहे.

१४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२५०४३०१६१७१०७३१९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(संजय बनकर)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रत.

१. मा. राज्यपाल यांचे सचिव.
२. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव.
३. मा.मंत्री (ग्रा.वि.) यांचे खाजगी सचिव.
४. मा. राज्यमंत्री (ग्रा.वि.) यांचे खाजगी सचिव.
५. मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक.
६. सर्व विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
७. अपर मुख्य सचिव (नियोजन), मंत्रालय, मुंबई.
८. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई.
९. अपर मुख्य सचिव (महसूल), मंत्रालय, मुंबई.
१०. प्रधान सचिव (माहिती व तंत्रज्ञान), मंत्रालय, मुंबई.
११. प्रधान सचिव (नगर विकास), मंत्रालय, मुंबई.
१२. प्रधान सचिव, (ग्रामविकास) यांचे स्वीय सहाय्यक.
१३. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र-१ मुंबई/महाराष्ट्र-२ नागपूर.
१४. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) महाराष्ट्र-१ मुंबई/महाराष्ट्र-२ नागपूर.
१५. जमाबंदी आयुक्त आणि संचालक भूमि अभिलेख, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
१६. विभागीय आयुक्त (सर्व).
१७. जिल्हाधिकारी (सर्व).
१८. पोलिस अधीक्षक (सर्व).
१९. आयुक्त, महानगर पालिका (सर्व).
२०. संचालक, नगर परिषद संचालनालय.
२१. संचालक, भारतीय सर्वेक्षण विभाग, पुणे.
२२. संचालक, नगर रचना विभाग, पुणे.
२३. संचालक, महाराष्ट्र सुदूर संवेदन उपयोजन केंद्र (MRSAC), पुणे.

शासन निर्णय क्र. राभूअ-२०२४/प्र.क्र.४७८/ल-१, दि.३०.०४.२०२५ सोबतचे परिशिष्ट-१.

अ.क्र.	जिल्हा	तालुका	शहरी स्थानिक स्वराज संस्थेचे नाव
१	सोलापुर	पंढरपूर	पंढरपूर
२	पुणे	बारामती	बारामती
३	ठाणे	अंबरनाथ	कुळगाव-बदलापूर
४	अहिल्यानगर	राहाता	शिर्डी
५	जळगाव	भुसावळ	वरणगाव
६	छ.संभाजीनगर	छ.संभाजीनगर	कन्नड
७	बुलढाणा	बुलढाणा	बुलढाणा
८	चंद्रपुर	चंद्रपुर	घुग्घुस
९	रायगड	खालापूर	खोपोली
१०	अकोला	मुर्तीजापुर	मुर्तीजापुर

(संजय बनकर)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन.